

OHAL veya ŞÜPHEDEN DEVLET YARARLANIR

Muharrem BALCI - 9 Ekim 2016

Google'dan arama yapın göreceksiniz, "şüpheden devlet yararlanır" ilkesini bulamayacaksınız. Bundan daha doğal ne olabilir der gibisiniz. O halde belli ki yolunuz Ankara'ya, bürokrasiye, gözaltılara, tutuklamalara uğramamıştır. Kendinizi bir yoklayın. İnsanlığın var oluşuyla başlayan ve bu güne kadar kesintisiz devam eden, insanlık tarafından devam ettirilen şüpheden sanık yararlanır veya berat-ı zimmet asıldır (suçsuzluk karinesi) hala yürürlükte midir? Yanlış anlaşılmasın, bu ilkeler hala vicdanınızda yürürlükte midir? Devlete bu soruyu soramıyoruz, zira bu ülke bir asırdır olağanüstü hal ile yönetiliyor. Zaman zaman olağan hale dönüyor gibi oluyorsak da ya iktidarlar ya da iktidara oynayanlar, iktidarı paylaşmak isteyenler, kısaca iktidar şehvetlilerince fabrika ayarlarımıza döndürülüyor, olağanüstü hali olağanlaştırıyoruz.

Olağanüstü halin, aslında hukuk sistemi içinde yer aldığını ve bir hukuksuzluk anlamına gelmediğini kimse bilmiyorum diyemez, zira ezberletirilmiştir bize. Nitekim 1983 tarihli OHAL yasası, güncelleştirilmeye bile ihtiyaç duyulmaksızın KHK ile yürürlüğe konmuş, Meclisten geçmiş, hayatımızın tamamını kuşatmıştır. Yadırgadık mı? Hayır. Dediğim gibi zaten zerrelere kadar olağanüstü hale alıştırılmıştık. İyi güzel de, hem hukuk sistemi içinde yer alması, hem de hukuk sisteminin kesintiye uğradığı/askıya alındığı bir durum olarak ifade edilmesi ne mana? Hangisi doğru? "Her ikisi de doğru ise, OHAL tanımının kendisi sorgulanmaya değer... olağanüstü hal, hukuk tarafından tanınan hakları içine çeken ve açılıp kapanan bir kara delik midir?"¹ Adil yargılanma, örgütlenme, seyahat, ifade özgürlükleri, mahremiyet, ailenin korunması, siyasi haklar ve benzerlerinin olağanüstü halde korunmaz olduğunu biliyoruz da, bu hallerin zaten normal (aslında hep OHAL) zamanlarda da korunmadığının tanığıyız. Bunu uygulamada görmek daha açıklayıcı olacaktır. Nitekim Ankara bürokrasisinde hâkim anlayışın ve yurt sathındaki uygulamanın "şüpheden devlet yararlanır" olduğunu gördük. Bu bildik bir güvenlik söylemidir ve maalesef modern devletin varoluş şartıdır. Bir başka ifadeyle modern devletin sağlamak zorunda olduğu emniyet ve yargı teminatını becerememesinin sonucu, belki de basiretsizce yedeklediği işletme ortağının ihaneti karşısında yapıştığı can simididir.

Peki, öncesinde durum farklı mıydı? Elbette ki hayır. Şimdi hukuka aykırı soruşturma evresi ve yargılamalara maruz kalanlar, çok yakın geçmişte (geçmiş de denemez ya) ÖYM'ler, "gizli tanık", "torba soruşturma ve yargılamalar"la yılan ve çıyanı gece oduncusu misali odunlarla aynı çuvala silkelemeyi, devletin güvenliği adına, şüpheden devlet yararlanır anlayışıyla yapmıyor muydu? Yani ki değişen fazla bir şey yok. Bir nevi intikam hukuku...

Şimdi bu yarı canlı yarı ölü halden, hukuk istiskalinden kurtulmak hepimizin üzerine farziet olarak yüklenmektedir. Ne acıdır ki, tarih tekerrür ederse bu basiretsizliğin faturası yine

¹ D. Çiğdem Sever, Olağanüstü Hal: Hukuk Sisteminin Karadeliliği mi?
<http://www.muhamrembalci.com/hukukdunyasi/alintilar/526.pdf> 2

mevcut durumdan sorumlu olmayan aileler ve çocuklar üzerine olacaktır. Bu bir kehanet değil, tarih boyunca yaşanan gerçekliktir.

Eyvallah, diyelim ki buna da şerbetliyiz.

Fakat 100 yıllık “düşman üretme” ve “korku kültürü”, maalesef içimizden çıkanlarca, güvendiklerimiz ve görevlendirdiklerimizce sürdürülüyor. Buna daha ne kadar katlanabiliriz? Veya şöyle soralım; daha kaç darbe önlememiz gerekecek? Bir “elhem” okuduk diye adımız “darbesavar”a çıktı. Ya okumayanlar? Onlar da kahraman, hem de ne kahraman!

Unuttuğumuz bazı değerler yok mu? “Düşman Ceza Hukuku”² literatüre girerli onlarca yıl olmadı, ne çabuk alıştırdık. Modern devletin her yeni üretimini yutmak zorunda mıyız? Bizim de kadim hukuk değerlerimiz, sabitelerimiz olmayacak mı? Halk kitlelerinin müsebbibi olmadığı bu zaruret hali ile haklar arasındaki denge sağlanamayacak mı? Malum, OHAL’de haklar askıya alınırken, temel insan hakları ve özgürlüklere dokunmama ilkesi hala geçerli. Kapısında beklediğimiz AİHM bu konuda bir opsiyon veriyorsa da denetimini elden bırakmıyor. Sonuçta Türkiye’yi çok büyük tazminatlar beklediğini OHAL Raporumuzda belirtmiştik.³

Aslında OHAL ile hukuk kesintiye uğramıyor, işlemeye devam ediyor. Fakat yukarıda belirttiğimiz üzere, işletme ortağından basiretsizliği nedeniyle beklemediği ihanetin sonuçlarını ortadan kaldırma ameliyesini içeriyor. O halde OHAL, hukukun bittiği bir yer değil, tam tersi hukuk sisteminin içinde bir kurum. Bu kurum, hukukun içinde kalma ifadesinin gereği olarak hukuki güvenliği temel haklarda korunan ortak bir değer olarak da devam ettirmelidir. Hukuk güvenliği veya hukuki güvenlik hukuk devleti ilkesinin olmazsa olmaz koşuludur ve Anayasanın bütününe egemen olan temel bir ilke görünümündedir. Hukuk devleti ilkesi, en kısa tanımıyla; vatandaşların hukuki güvenlik içinde buldukları, devletin eylem ve işlemlerinin hukuk kurallarına bağlı olduğu bir sistemi anlatır.

Şimdi okuyucunun, henüz hukuk devleti olamadığımızın, hukuk devleti olabilmek için önce iletişim toplumu, sonra bilgi toplumu, sonra da hukuk toplumu olması gerektiği yolundaki belirlemelerimizi hatırlattığını hissediyorum. Olsun. Sonuçta bu bir iddiadır ve bu iddia, hukuki güvenliği sağlayacak olan ve aynı zamanda her fırsatta Türkiye bir hukuk devletidir iddiasını yineleyen siyasilerimize aittir. Ve bizler halk olarak siyaset mekanizmasından, hukuk devleti ilke ve uygulamalarını beklemek durumundayız. Hiçbir olay, şüpheden devletin yararlanmasına vesile olamaz, yapılamaz. Aksi halde;

“Yol olur yol”.

² Henning ROSENAU , Jakobs’un Düşman Ceza Hukuku Kavramı Hukukun Düşmanı, Çev: Erhan TEMEL
<http://www.muhamrembalci.com/hukukdunyasi/alintilar/354.pdf>

³ Olağanüstü Hal Kanunu Ve Uygulaması “OHAL” Bu Hal Mi?
<http://www.muhamrembalci.com/hukukdunyasi/raporlar/433.pdf>